

dovich F. M. L. unk írta vólt Sept. 14-dikén Tyrolisból, hogy már akkorra, négy *Carlstadt* Batalionok érkeztek az újjonnan indúltt Határörzőink közzül a' *Pantaffeli* szoros-járáshoz.

Nevezett F. M. L. unk, Sept. 9-dikén meg-támadtatta *Loudon* Generálmajor által *Deutsch-Metznél* az ellenséget, 's nem tsak az *Athesis* vize' hídjáról, mely, *St. Michaelnél* vólt fel-állítva, nyomatta el azt; hanem a' *Nevis* vizénn is túl verette. — Sept. 13-dikánn, *Cembránál* is el verettetett az ellenség, 's az ott lévő derék tanyát el foglalták a' Miéink: a' honnan jó formán lehet a' *Fleimseri* völgyet óltalmazni a' *Frantziák* ellen.

Preisz gyalog Reg. jének Komendáns-Oberstere *Weidenfeld* Úr, mind ennekelötte, mind közelebb Olasz-Országban is meg bizonyított derék Vitézségeért, a' *Mária Theresia* Katonai Rendjének kis tzimerét nyerte jutalmúl.

Az ellenség' gonosz szándékához képest, Tseh-Országban *Pilsen* Városa, száz Polgár-Katona-tartására kötelezte magát, a' mely, egy efsztendönn által 4866 forintokba 's 40 xrba kerül; ezenkívül, formaruhára 605 forintot 44 xrt gyűjtött öfszfe, 's Vadász-Katonáknak való hat stutz-puskát adott. *Rokiczán* Városa azt ígerte, hogy el tart 42 Polgár-katonát, 's formaruhára 400 forintot 4 xrt gyűjtött öfszfe,

és öt flutz-puskát adott. *Miesz* Városa 25 Polgár-Katona' el tartása eránt tett ajánlást, *Klattau* pedig 25-é eránt, 's egyfzersmind 334 forintot 35 xrt is adott bé a' hadi kasszába. *Piseckben*, egy 's két aranyat is adott ajándék fel-pénzzül a' Magistrátus az olyan Legényeknek, a' kik önként vállaltak katonaságot, 's szerzett is öfzize ekképpenn tsak hamar 28 önkentvaló Katonákat.

Hasonló hazafiúi buzgóságjokat bizonyították a' Földes Uraságok is. Tseh-Országnek *Bayreuthal* és Felső-Palatínátussal határos széleinn, nevezetessenn a' *Teintzi* Dominiun' Ura Gróf *Trautmansdorf*, a' ki látván, hogy az ő jószágainak Lakosai nagy félelemben vagynak: Kémeket küldött ki a' Frantziák ellen, maga példájával bátorította Embereit. Ezen kívül 50 Polgár-Katonák' tartására kötelezte magát, 's egyfzersmind arra is, hogy tíz Vadász-Katonát állít, és tart.

Gróf *Sztáray* és Báró *Werneck* Feldmarschallieutenantokat, *Maria Theresia'* Katonai Rendjének Commendátoraivá (Közép-rendü Vitézeivé) nevezte, az esmeretes érdemeket egész kéfziséggel jutalmaztató Felség.

Báró *Bolza* és Gróf *Rosenberg*, kik közzül amaz, a' Császár' Könynyülovassai között, ez pedig Mack Lovassai között viselt Obersterséget, Generálmájorságra

emeltettek; a' Főquártélymesterstahnál eddig Májori fővel szolgált *Meyer Úr* pedig Oberstlieutenántságra. — A' *Károly Fő-Hertzeg*' Armádiájánál különös érdemű szolgálatokat tévő több Tifzt Urakat is meg-bíztattatta a' Fő-Hertzeg által Fels. Urunk, hogy hív buzgóságokkal való egész tetfzésű meg-elégedésének vóltaképpen való nyilatkoztatására semmi alkalmatosságot el nem fog mulatni.

Az *Innsprucki Újságnak* 14-dik Septemberi Darabja közöl egy *Botzeni* Levelet, melyben, szemmel látott Tanú írja le igen érzékenyen: minémű erőszakoskodásokat követtek el a' Frantziák Sept. 6-dikánn, *Waelschmichael* nevű Tirolisi faluban. Ezen szívreható előadás fzerént, reggeli hat órától fogva délelőtti 9 óráig, hat újjabb meg újjabb Frantzia tsoportok tódultak bé a' *Waelschmichael*ben lévő Egyházi Fundátzió Épületébe, 's halálos fenyegetések között mindent ki-rablottak. 9 órakor ment a' 7-dik tsoport, mely a' Klastrombélieket egy szobába zárván, halállal rémítette őket, ha 30 aranyat (*Zechinet*) nem teremtenének elő. A' szegény Papok, midőn keservessenn mentgették magokat, hogy nékiek már semmi-jek sints: egyet közzülök meg kap haromia módra egy Frantzia, 's le-vetvénn térdjeire, parantsolta néki, hogy nyújtaná

le nyakát a' földre. E' meg-lévén kardot rántott: de ismét szégyennel dugta azt vissza hüveljébe: midőn látta, hogy meg nem ijedt attól a' békességes-tűrő Pap, hanem kegyessen tekintvén fel az Ég felé, tsendes bátorsággal várta halálát. — A' Templomot úgy ki-pufztította a' gonosz ellenség: hogy *Mária'* születése napján nem lehetett benne Misét tartani. Egy Képét a' B. Szűznek diribról darabra vagdalt: a' Sz. olajat ki-öntötte a' földre, 's el szórta a' szentelt ostyákat is, melyeknek felszedhetéséért midőn térden állva könyörgött volna a' Dékány: esdeklésével azt nyerte, hogy egy a' Rablók közzül kardja' lapjával a' vállaira tsapott, 's kénytelen volt el távozni. — Ily buzdítással fejezi bé Levelét az Író: „Látjátok Hazafiak! Látjátok Tirolisiak! így telyesíti ígéretét az ellenség. Nem lehet egyebet várnunk, ha alább hagyunk bátorságunkból. — Rajta Atyafiak! szabadítsuk meg a' mi szent és kedves előttünk. Szabadítsuk meg Hazánkat! Tsak bátrann 's egyező erővel fogjuk a' dolgot, bizonyossann mentek leszünk a' romlástól.

Mannheimből Sept. 14-dikénn: — „A' mely Ts. K. Őrizet itt vólt: el masírozott tegnap innét a' *Kinszky* Regementjénn és egynehány Pattantyúsokon kívül, Generális *Petrásch'* kormányozása alatt.

Az el ment Ts. K. Katonaság' helyébe öt *Hessendarmstadt*i Batalionok jöttek ide hét tábori ágyúkkal, melyeket a' Frantziáktól nyertek."

Hanauból Sept. 16-dikánn: — „*Rosdorfaál*, mely mintegy másfél óránynyira esik innét, 15 ezer emberből álló Ts. K. Tartalék-sereg tanyázott vólt: de tegnap elébb indúlt. — Éppen most haljuk, hogy *Wetzláronn* 's a' *Lech* vizén túl haladván *Károly* Fő-Hertzeg' Seregének előljáró része, *Limburgba* is bé-szállott."

Olasz - Országból. —

A' Nápolyi örökös Királyi Hertzeg' születése' napja, pompássann inneplödött Aug. 19-dikénn, mely örvendetes tzeremóniára a' Királyné is bé ment a' maga mezei mulató-helyéből a' Fővárosba. Két nappal azután a' Fő-Ministerrel együtt *Gaétába* utazott a' Királyhoz, hogy Fels. Atytyával egyetembenn el járja a' táborokat.

A' *Római* Udvarral való Békességkötés' feltételeit által-küldötte a' Frantzia-Direktórium, a' maga *Olasz-Országi* Kommisszáriussainak *Salicetti* és *Garrau* Polgároknek, azért; mivelhogy a' *Római* Udvar által Békesség' alkuvás végett *Párisba* küldettetett *Pieracchi* Úrnak nem vólt elégséges hatalma arra, hogy az említett

feltételek eránt való alkudozásba egézfzen belé erefzkedhessen. A' Fr. Direktórium' feltételeit ugyan tsak közlötte *Pieracchē* Úr a' Sz. Pápával, a' ki tizenkét Cardinálisokból álló Kommiszfziót nevezett ki azoknak meg-visgálására.

Rómából, második része szállítódott el Aug. 28-dik éjtszakájánn a' Frantziákkal kötött Fegyvernyugvás' váltságának.

A' mely álló egész és fél Képeket, 's más mesterséges műveket és festéseket — szám szerént száz darabokat — ki-választottak Nemzetjek' számára a' Fr. Kommiszfzariusok *Rómában*: mássaikat készíttette mind azoknak Pápa Ő Szentsége, minekelötte *Páris* felé szándékoztak meg-indíttatni azokat az említett Kommiszfzariusok.

Rómából Sept. 2-dikánn: — „Úgy hallatik, hogy a' jövő éjtszaka, innét *Azara* Spanyol Minister, *Galeppi* Úr, és *Soldati* nevű Dominicánus (a' ki világi ruhába öltözik) *Florentziába* fognak indulni az ott lévő Frantzia Követhez *Miot* Polgárhoz, a' kinél lesznek *Salicetti* és *Garau* Frantzia Directoriális Kommiszfzariusok is.“

Florentziából Sept. 9-dikén: — „*Római* Spanyol Minister *Azara*, a' *Római* Ministériumnak *Galeppi* nevű Tagjával, és *Soldati* Dominicánussal együtt ide érkezett. — Ugyan abbann az időben jöttek ide a' Fr. Direktórium' Kommiszfzariusai *Salicetti* és *Garau* Polgárok is.“

A' *Modenai* Hertzeg, meg-hirdettette a' maga Alattvalóinak, hogy önnön Kintsházából fizetteti ki azt az egész summát, melyet Fegyvernyugvás' váltságául kívántak *Modenától* a' Frantziák. *

Nagy-Britanniából. —

Tudva vagyon már *Londonbann* is bizonyossann, hogy az úgy nevezett Békeség' Fejedelme (az első Spanyol Minister); és a' Spanyol Udvarnál lévő Fr. Követ *Perignon* Polgár, egy oly Kötésnek írták magokat alája, melynek feltételei, a' múlt postánn meg-írton kívül, ezek: 1.) Mind Spanyol-Ország, mind a' Fr. Respublika kötelezik magokat, hogy egymást telyes erővel igyekeznek meg-tartani a' magok *Napkeleti és Napnyugoti-Indiában* fekvő jószágaiknak bírásábann. 2.) Ámerikai Új Spanyol-Ország *Campéchei* erdejében, Frantziáknak is szabad leszsz ezentúl vágni az úgy nevezett Mahagony fát. 3.) Spanyol-Ország igyekezik, Portugalliát is reá venni, hogy áljon ezen Egyességhez. 4.) Mind Spanyol-Ország, mind a' Fr. Respublika rajta lesznek, hogy a' Batáviai (Frigyes-Belgyiomi) Respublikát is megnyerjék magok egyességébe.

Az egészsz Ministériom el útatott Sept. 2-dikán *Londonból*, *Weymouthba*, a' hol tengeri fürdővel él a' Király.

A' Spanyol had' bizonyosságának nevedése miatt alább kezdett szállani *London*ban a' Papiros-pénzek' betse: bizodalom' fundamentomául szolgál azonban az Ángliai fegyveres erő' nagysága: mert a' közelebb múltt Aug. 31-dikén felsummáltatván az Ángliai Katona-hajók' száma, ment az négy százhatvanhétre, melyek között százhuszonkét líneaiak; tizennyóltz 50 ágyúrok; száznyóltzvan Fregátok; 's száznegyvenhét Saluppok, Brigántínok, és Kutterek vagynak.

Nádméz-termő Ámérika-meljéki Szigeteibenn Ángliának, oly egészségtelen vólt a' levegő-ég ebbenn az éftendőbenn, hogy az oda küldetett 3-dik, 14-dik, és 29-dik gyalog Reg. ekből, melyek közzül mind egyik, 1900 emberből állott: az elsőből 46 Személyek; a' másikkból, ötvenn; a' harmadikkból tsupánn 7 Tisztek és három Muzsikusok térhetek visszsa Ángliába.

A' *Nagy-Britanniai* Udvarnál lévő Spanyol Követ, *London*ban tartózkodott vólt még Sept. 2-dikánn, 's nem is tette még akkor az úti készületeket.

Frigyes-Belgyiomból. —

A' *Batáviai* zsóldon lévő Frantzia Katonaságnak, és a' tulajdonképpen való *Batáviai* fegyveres erőnek is Fővezére Frantzia Generális *Beurnonville*, *Hágából* is-

mét *Ultrajectumba* indúlt 1-ső Septem-berben, onnan pedig, a' szélek felé szándékozott utazni, hogy az egész nyáronn által ott állott két táborokat széljel bortsássa.

Egyező Tudósítások mentek mind Spanyol mind Frantzia-Országból az eránt *Hágába*, hogy ezen nevezett két Országok, és Batávia, szorossann öfzsze akarnak szövethkezni egymással. — A' még eddig Spanyol-Ország és Batávia között fenn forgott Kereskedésbéli vetélkedéseknek el igazítására *Columbo* Polgárt nevezte ki Batávia, maga részéről Kommisszariusnak: a' Spanyol Udvar részéről pedig, *Don Iuan Auduaro* lett Ministerré a' Batáviai Közönséges-Társaságnál.

A' tengeri fegyveres ereje Batáviának — minden Újságok' bizonyítása szerént — 18 líneai nagy hajókból, 29 Fregátokból, és még egynehány kisebb Katona-hajókból áll.

A' Zsidókra nézve, oly Végzést hozott a' Nemzeti-gyűlés, Septembernek 2-dikán, hogy valakik közzülök alájok vetik magokat a' Batáviai Törvényeknek; azok, mind azon jusokkal is bírnak, a' melyekkel bírnak más Batavus Polgárok.

Frantzia-Országból. —

A' Törvényhozó Iffjabbik Tanáts előtt panaszossann adta elő *Pelet* nevű Tag Aug. 30-dikánn, hogy ámbár a' Tengeri

dolgokra ügyelő Minister, ezer háromszáz millió lívert kapott vólt az úgy nevezett Afzszinyáthban; minekutánna pedig az Afzszinyátot, *Mandat* nevű Papiros-pénz váltotta fel: ebbenn is száz ötven millió lívert: még is újra 150 milliót kért annak kezébe a' Direktórium. Hogy ez eránt tökéletességre vihesse a' vizgálást az a' véggett ki nevezett Kommisszfió: javasolta ennek nevében *Pelet*: hogy jó lefesz időt engedni a' Kommisszfiónak; hanem hogy hijjánosságot ne szenvedjen addig is a' szolgálat, 6 millió líver adódjék kész pénzül az említett Ministernek. Ezen vélekedését a' Kommisszfiónak helybe hagyta a' Gyűlés.

A' hadi szolgálatra vagy el erőtlenedés vagy meg-sebesedés által tehetetlené lett Katona eránt azt végezte a' Törvényhozó Gyűlés Aug. 31-dikén, hogy az olyatén Invalidusnak, hasonló tiszteletet tegyen mindenütt a' Katona-sfrázsa, mint szokott tenni a' Tisztnek (prezentáljon): midőn pedig a' tsata' helyéről szekérenn szállíttatik, vagy Társai által vitetik valamely sebes Katona a' táborba: tartozik minden Seregszakasz, mely előtt történik a' sebes Katonák' el szállíttatása, ki állani, és fegyverforgatáson kívül még dobzóval is tenni tiszteletet.

Az Ispotályokhoz tartozott jószágok eránt azt végezte a' Törvényhozó Ifjabb

Gyűlés Aug. 31-dikén, hogy a' hol még meg-vagynak ekkoráig az Ispotályoknak a' jószágaik: továbbra is meg-hagyattassanak; a' hol pedig el-foglaltattak a' Respublika' számára: más jószágok adattassanak azoknak helyébe a' Nemzeti-jószágokból, abból az okból; mivel a' mint *Delleville* nevű Tag panaszolta az nap a' Gyűlés előtt; nem segíthettek a' jószágjaiktól meg-fosztatott Ispotályok többé a' Szegényekenn: ezeknek tehát, minden segedelem nélkül való szenvedés és rakásra halás lett a' sorsok.

A' Direktórium, panaszossann jelentette Sept. első napján a' Törvényhozó Ifjabbik-Gyűlésnek, hogy a' belső tsendesség' ellenségei újj próbákon törik a' fejeket.

Elegyes Tudósítások.

A' Svéd Ifjú Király, és a' Svéd Igazgató-Hertzeg — amaz *Hágai*, ez pedig *Wasai* Gróf nevezet alatt — Aug. 24-dikénn estve érkeztek el *Pétersburgba*, 's magok, a' Rendkívülvaló Svéd Követhz Báró *Stedingk*hez szállottak; a' velek együtt utazott Személyek pedig, a' fozmázéd Házakba.

Konstántzinápolyból Aug. 10-dikénn: „A' Roméliai Pártosok' Vezére *Sinap* el fogattatott, 's már Aug. 4-dikén fel is vólt a' feje függesztve a' Tsászári [palota' felebe.“

Béts.

A' Fő-Hertzegek, *Máriatzélbe* úta-
tak Sept. 17-dikén.

A' pestises nyavalyának Magyar-Or-
szágból való ki-írtásábann igen föganatos
szorgalmatossággal fáradozott *Békési Fő-*
Ispány és Cancelláriai Referendárius *Lo-*
vász Ö Nagyságát, a' *Sz. István' Rendjé-*
nek Commendátori (közép) *Keresztjével*
tisztelte meg *Ö Felsege*.

Magyar Ország.

Pestről Sept. 17-dikén: — „Felse-
ges Urunk, Mélt. Gróf Iffjabb *Ráday Ge-*
deon Ö Ngát, ki is már öt hat esztendő-
től fogva gyakorlotta magát a' *Bányászi*
Tudományokban a' *Selmetzi* *Bányász Ka-*
maránál, ugyan azon *Kamarához* *Consiliá-*
riusnak méltóztatott nevezni.“

A' *Bihar Vármegyei* adózó népenn
sokat segített az által a' jó szívü *Felsőg,*
hogy drágább árron szedeti bé tőle *Mag-*
zínomjaiba a' gabonát, mint sem a' mi-
lyenen kelegetett vala az el rendszerént
mind a' *Debretzeni* mind a' *Nagyváradi*
Vásárokbann a' pénznek szük volta miatt.
Hogy már kezdett *Debretzen* tájjánn bő-
vülni a' pénz valamenynyire: bizonyosságai
ennek a' külföldi *Kereskedők*, a' kik víz-
fza-térvén közelebb a' *Debretzeni* *Vásárról*
éppen nem panaszolkodnak, hogy rossz
Vásárjok lett volna.

Magyar-Ország' nemes érzésű Prímása, Cardinális Battyányi Ö Hertzegsége, minekutánna eddig is, nagy tehetségéhez képestvaló példás segítséggel könnyebbítette a' had folytatás' terhét: most újra, ezer Katona állítás, és ötven ezer forint eránt tett igaz hazafiúi ajánlást F. Királyunknak.

Nemzetünk' betsületéért 's jayáért, valamint minden tőlünk ki telhető lépéseket nagy készséggel teszünk: úgy az itt következő hazafiúi kérelem' és ígéret' közlése eránt hozzánk intézett kívánságot örömmest teljesítjük.

Igen szívezzem, és tartozó tisztelettel kértem vala én tavaly minden Tékintetes Nemes Vármegyéket, és Tit. Szolga-Bíró Urakat, hogy járásaikat minekelőtte Magyar-Ország' Leírásának első Kötetjé ki-nyomtatatának, hitelesen le-írva, akár Deák, akár Magyar nyelven, a' köz-jónak előmozdításáért, és azon kívül illendő jutalomért meg-küldeni ne terheltemének. A' Kérdések, melylyekre Feleleteket kértem, ezek valának: I. Hogy hívják a' Helységet? II. Magyarok e', Németek e', vagy Tótok Lakosai, vagy pedig elegyesek? III. Kitsoda a' földes Ura? IV. Mitsoda Hiteu, vagy Valláson vagynak? Mely faluk, és Városok fekszenek leg-közelebb hozzá? és menynyire? Hány nyomásra, vagy ugar szerre van fel-osztva határja? mit terem leg inkább? mit középfszerűen? Mivel bővelkedik, és mi nélkül szükölködik? végre hol árulják el vagyoniakat? 's a' t. E' kérdésekre való feleleteket, meg-nyertem némely T. N. Vármegyéktől, és így a' magam munkájával egybe hasonlithattam, 's a' hol szükséges volt, az ilyen hiteles Tudósításokból a' Helységeknek le-írását tökéletesíthettem.

Már most a' második Kötet következik a' sajtó alá, melynek nyomtatatása Décemberben kezdődik,

előre jelentem tehát mindeneknek, hogy az F. betű után következő Helységeknek le-írásait az Ó., és Ó betűig meg-jobbíthassam; mert ezeken a' betűkön kezdődő Helységek lesznek a' második Kötetben. F. G. Gy. H. I. j. K. L. Ly. M. N. Ny. Ó. Ö. és a' kik jófzágaikról, vagy Hazájokról valamely dolgot bé-iktatni kívánnak, akaratjokat telyesíthessem. Kérettetnek annakokáért minden jó Hazafiak, hogy e' fontos, szükséges, és hafznos igyekezetet lehetőképpen előmozdítani, és tökéllésedéséhez segélleni ne terhelteszenek: anynyival inkább, mivel nékem minden Helységekét fzemélyesen el-járnom lehetetlen; és így ha hív Tudósításokat nem nyerhetek, nints mód benne, hogy kinek kinek akaratjához, 's ítélletéhez magamat szabhassam.

A', mely hibák az első Kötetben elő-fordúlnak, azokat a' negyedik Kötetnek végén, egy Tóldalékban fogom helyre hozni, a' mint a' Könyvnek elő be-fzédjében jelentettem. De már a' második, és több Kötetekben örömet szeretném, sőt leg-főbb gondomnak tartom, hogy a' jobbításokat ki kerülhessem, és így mind a' birtokos, mind pedig a' vévő Urakra nézve, a' kívánt tzel bé-telyesíttessék. Ha pedig többfzóri esedezéseimre, és a' Felséges Királyi Helytartó Tanátsnak két ízbéli ajánlásaira, tudósításokat nem nyerhetek, lehetetlen, hogy közönségesen eleget tessek mindeneknek. Mindazáltal a' ki-fogásoktól, szabad és mentt léfzek, minthogy eleget tenni erőm felett is törekedtem.

Bízom a' Tek. Nemes Vármegyéknek, és Tudósoknak hiteles segedelmeikhez, 's közönségesen a' jó Hazafiaknak nemes indulatjokhoz; és a' kik igyekezetemet hafznos tudósításokkal segélleni fogják; én is munkámmal kívánok fáradságokért kedveskedni, sőt a' nyertt segedelmeket annak illő helyén ki is fogom nyomtattatni: a' ki tartozó hív tilztelettel, és szolgálatra való kéfzséggel vagyok, Pesten 2-dik Septem-berben 1796.

Vályi András,
Pesti Universitásbéli Profefzor.

